

Тетяна Кулініч,
аспірантка Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

Інноваційні фактори конкурентної діяльності комерційних агентів

Здатність ринкових структур працювати в режимі ринкової конкуренції визначає конкурентоспроможність країни у цілому. Причому така здатність є вирішальною характеристикою стану і перспектив розвитку національної економіки, основою для її участі в міжнародному поділі праці й торгівлі.

Відповідно до реального стану, можливостей мобілізувати певні ресурси економічної діяльності використовуються конкретні методи підвищення конкурентоспроможності національної економіки, які сприяють посиленню або послабленню конкурентних позицій країни на світових ринках. При цьому слід зважати на те, що поняття «конкурентоспроможність» може застосовуватися для різних рівнів та сфер господарської діяльності: товару, фірми або галузі, національної економіки загалом. Але з найбільш загальної, політико-економічної точки зору конкурентоспроможність національної економіки – це порівняльна, співставна характеристика, яка містить комплексну оцінку стану найважливіших показників економіки відносно зовнішніх параметрів, що виявляється в реальних процесах міжнародної конкуренції.

В умовах глобалізації основні результати конкурентної діяльності характеризуються такими показниками, як темпи зростання ВВП і продуктивності праці, упровадження інформаційних технологій, динаміка підвищення заробітної плати, абсолютні обсяги та відносна частка іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій у країні, витрати на освіту, фундаментальну і прикладну науку, НДДКР.

Сучасна модель ресурсоспоживання характеризується новим співвідношенням між сферами наукового знання і технічного вдосконалення виробництва. Ці функціональні системи, які, здавалося б, взаємно обумовлюють одна одну, фактично розглядаються як альтернативні та навіть конкурентні базисні елементи розвитку. Країни-лідери світової економіки давно збагнули, що більш економічно вигідним і далекоглядним у глобально-конкурентному розумінні є розвиток виробництва на основі нових наукових ідей, а не «сьогоднішньої», навіть найсучаснішої техніки. Такий підхід відкриває шлях до контролю за мета-технологіями і передбачає відмову від старої парадигми технологічного прогресу, яка базувалася на розвитку здебільшого шляхом накопичення емпіричного досвіду. Відтепер взаємодія науки з виробництвом є іншою: найбільш прогресивна модель технічного розвитку та виробництва безпосередньо розвивається на основі науки – у вигляді наукомістких технологій і технологій, які контролюють технології. Темпи ж науково-технічного прогресу не просто підвищилися, а потребують диверсифікованого підходу, згідно з яким пріоритет надається найбільш наукомістким галузям. Відставання у пріоритетних напрямках НТП означає не тільки втрату позицій конкретних галузей, а й безнадійне відставання тих сфер, де

широко застосовуються новітні наукові дослідження та технологічні розробки. Ідеться передусім про такі наукомісткі галузі, як випуск інтегральних схем у мікроелектроніці, що є ключовою галуззю сучасного НТП, лазери, авіабудування, окремі види машинобудування та ін. Ці технології не просто використовують численні досягнення фундаментальних і прикладних наук, а характеризуються щорічним якісним ростом складності технологій (інколи вдвічі), а також швидким зниженням витрат і ціни на вже освоєну продукцію.

Не дивно, що саме лідери світової економіки є й лідерами за кількістю наукових винаходів, що, своєю чергою, є прямим результатом лідерства у сфері мета-технологій. Чільні позиції у списку лідерів за наявним інтелектуальним капіталом є США. Японія, як відзначають експерти, вперше вийшла на друге місце у світі за кількістю отриманих патентів на винаходи і відкриття. Третьою країною за рівнем «інтелектуальної потужності» стала Німеччина, а замикають п'ятірку Франція і Велика Британія. Фактично можна казати про закріплення лідерства за названою п'ятіркою розвинутих ринкових держав на тлі значного зростання кількості заявок на отримання патентів на наукові відкриття і технічні винаходи. Слід зазначити, що у 2005 році у Всесвітню організацію інтелектуальної власності було подано 134 тис. таких заявок, що є рекордом в історії Організації. Водночас, особливістю нинішнього періоду стало різке зростання наукової активності в державах Східної Азії, причому не тільки в Японії, а й у Південній Кореї та Китаї. Останній випередив Канаду, Італію і Австралію, посівши 10-е місце у списку держав-лідерів за числом наукових відкриттів та технічних винаходів [1].

Сучасна міжнародна практика надає чимало прикладів ефективного управління бізнесом. З точки зору завдань цієї статті особливий інтерес становить т. зв. система *ERP* (*Enterprise Resource Planning* – планування ресурсів підприємства), відповідно до якої повною мірою контролюються внутрішні потреби компанії у сфері управління і автоматизації та формується база для організації бізнесу підприємства загалом. *ERP* – це система, яка забезпечує комплексне управління не тільки матеріальними і людськими ресурсами, а й усіма ключовими аспектами фінансової, виробничої та комерційної діяльності підприємства й охоплює сфери виробництва, планування, фінансів і бухгалтерії, матеріально-технічного постачання, збуту та надання послуг.

Питання оптимізації бізнесу, підвищення ефективності внутрішніх процесів компанії і ефективного міжнародного співробітництва, зокрема у сфері технологічного кооперування, були актуальними і в минулому. Але новітні системи управління ресурсами розроблені для оптимізації комплексних, наскрізних бізнес-сценаріїв, що охоплюють не тільки внутрішні процеси підприємства, а й системи міжнародного тех-

нологічного кооперування, відносини із зарубіжними діловими партнерами і клієнтами. Вони дозволяють підвищити продуктивність міжнародного бізнесу й одержати максимальну віддачу від тісного та продуктивного співробітництва в рамках інтегрованого міжнародного виробничого і технологічного середовища.

Ключовим напрямом інформаційної еволюції на мікрорівні є створення загального інформаційного поля компанії, що дає змогу організувати роботу з інформацією таким чином, щоб її використання було максимально простим, зручним та безпечним.

Прискорення НТП як підґрунтя і обов'язкова умова для формування інноваційної моделі розвитку промислових підприємств передбачає налагодження їх співпраці з наукою. Причому умовою збереження та посилення міжнародної конкурентоздатності окремої компанії стає інформація про досягнення і використання результатів не тільки прикладних, а й фундаментальних досліджень.

Слід зауважити, що сучасні підприємства, які діють на світовому ринку, зважаючи на потреби в постійному оновленні номенклатури продукції та прискоренні сучасних технологічних процесів, уже не можуть задовольнятися лише «вторинною» науковою продукцією та інформацією про наукові здобутки, а зміцнюють зв'язки з первинними джерелами наукового процесу, навіть інтегруються із центрами фундаментальної науки [2].

Застосування сучасних інституційних форм «супроводження» еволюції ресурсокористування, які передбачають різноаспектну взаємодію організацій, зокрема участь в обміні інформацією та дослідницьких мережах, співробітництво малих і середніх підприємств, зв'язки держави та бізнесу тощо [3, с. 10], дозволяють краще реалізовувати базові функції окремих учасників соціально-економічного процесу.

Комерційним структурам така інтеграція дає змогу оволодівати мета-технологіями й забезпечувати лідерські позиції на міжнародних ринках і в системі міжнародного поділу праці. Водночас, університети, інші вищі навчальні та наукові заклади до співпраці з приватними компаніями спонукає не тільки отримання прибутку від комерціалізації результатів науково-дослідних робіт, а й можливість надання виробничої практики і забезпечення в майбутньому роботою випускників, тобто шанс повніше та якісніше забезпечити власний «виробничий комплекс».

Завдяки поширенню інформаційних технологій і продуктів, а також індивідуального підходу до роботи з клієнтами, відсутності власного відособленого матеріального вигляду, що підлягає обов'язковій стандартизації, ідентичні за своїми результатами продукти, які були створені різними виробниками, можуть відрізнятися не тільки за формою, а й мати різні змістовне наповнення та методологію розробки. Це дає підстави визначити певні риси процесу надання інформаційних послуг і власне інформаційних послуг, а саме:

- можливий розрив у часі між розробкою, актом надання та повною реалізацією послуги (отримувач останньої може оцінити її якість або відразу після придбання послуги, або через певний проміжок часу, залежно від технологічних особливостей її імплементації, причому формування ряду якісних показників консалтингових послуг може тривати і протягом післяпроектного обслуговування);
- дихотомічність природи (гомогенна, гетерогенна) продукту, коли якість інформаційних послуг відрізняється не тільки у різних фірм (консультантів), а і в одній фірмі-продуцента;

• інтеграція суб'єкта надання та отримувача інформаційних послуг, подовжена участь суб'єкта надання послуг у виробничому процесі споживача, що пов'язано із складною специфікою впровадження послуги, потребою у фахівцях певної кваліфікації та вимогами щодо відповідальності виробника за результати використання інформаційного продукту;

- зрощування суб'єкта надання послуг та його продукту, що виявляється в отождненні клієнтом суб'єкта інформаційних продуктів із змістом та якістю проведених ним робіт, унаслідок чого відбувається персоналізація послуги (відтак виникає своєрідна специфіка попиту на ринку консалтингу: купують не лише послуги, а й конкретних виробників).

Сьогодні на зміну традиційним раніше системам (організація роботи в режимі «реального часу», прийняття «інтегрованих рішень», використання «стандартного програмного забезпечення») приходять бізнес-рішення нового покоління, що використовують широкі можливості глобальної мережі Інтернет та інші інноваційні технології для підвищення ефективності бізнес-процесів.

Підсумовуючи вищесказане, слід відзначити, що інформаційні методи управління ресурсами підприємства охоплюють не тільки сфери функціонування матеріальних ресурсів і управління персоналом, а й фінансового та управлінського обліку, оперативної діяльності й корпоративних сервісних служб, а також надають потужні аналітичні інструменти.

Задля розвитку інноваційної діяльності та більш ефективного поширення високих технологій у масштабах України необхідно створити відповідну інфраструктуру і використовувати механізми стимулювання НДДКР, а їхня розробка повинна фінансуватися державою на базі контрактної системи, що передбачає встановлення жорсткого й поетапного контролю за отриманими результатами. При цьому в разі негативної експертної оцінки (навіть проміжної) результатів контракти мають розриватися із зобов'язаннями виконавців відшкодувати витрати бюджету.

Для активізації інноваційної діяльності та НДДКР доцільно ліквідувати імпортне мито на технологічне устаткування, аналогів якого немає в Україні, а також скасувати податок на прибуток при здійсненні витрат на НДДКР.

Елементами фінансової підтримки інноваційних підприємств повинні стати прискорена і додаткова амортизація, а також їх пільгове оподаткування на початковій стадії роботи, спрощення процедури стягування податків. Причому особливо продумані та відчутні податкові преференції, за досвідом ряду розвинутих ринкових країн і держав, що успішно здійснили трансформації, варто зосередити у спеціально відведених місцях: технопарках, технологічних кластерах, технологічних центрах, особливих економічних зонах.

1. США, Японія і Німеччина лідирують по кількості изобретений // Взгляд.Ру, 10 февраля 2006. – <http://www.vz.ru/news/2006/2/10/22130.html>

2. Докладніше див.: Денисюк В. А. Високі технології і високонаукоємні галузі – ключові напрями в інноваційному розвитку // Економіст. – 2004. – № 5. – С. 76–81.

3. Газимагомедов Р. Особенности современной региональной промышленной политики: теория и практика. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 376 с.